

לכתובות והערות: שגיא 054-6868199

זמני ת"א:

כניסת שבת: 18:30

צאת שבת: 19:44

ר"ת: 20:23

כניסת החג: 19:44

צאת החג: 19:44

לקבלת העלון במייל –

שגיא הדיעה ל:
sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 694 11.4.2025 – יג' ניסן תשפ"ה

זה השנה לראש צדיקים וביאורו

פְּרִשֶׁת צו – זֶה פָּסוּחַ

וַיֵּשֶׁם אֶת הַיָּם לַחֲרֵבָה וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם (שמות יד, כא)

יש מדרש פליאה: "הים ראה וינוס", מה ראה? ראה בריתא דרבי ישמעאל". מה כוונת המדרש? עוד יש לדקדק בלשון הפסוק: מדוע נאמר: "הים ראה וינוס" – בלשון עבר, ואלו "הירדן יסוב לאחור" – בלשון עתיד? אמר הרב חיד"א: בריתא דרבי ישמעאל, הנאמרת בכל בוקר בתפילת שחרית, היא הבריתא של י"ג מידות: "רבי ישמעאל אומר: בשלוש עשרה מידות התורה נדרשת", וכידוע המידה הראשונה היא "קל וחומר".

מה עניינה של בריתא זו לכאן? ארבעים שנה אחרי קריעת ים סוף חצו ישראל את הירדן. גם חציית הירדן הייתה בחודש ניסן: בשבעה באדר נפטר משה רבנו, שלושים יום נמשכו הבכי והאבל על משה – "ויבכו בני ישראל את משה שלושים יום, ויתמו ימי בכי אבל משה", עד ז' בניסן. שלושה ימים נמשכו ההכנות עד להגיעם אל שפת הירדן, בעשרה בניסן. הירדן היה מלא על גדותיו, ובמקום שמימיו יזרמו קדימה הם זרמו למעלה, בגובה של שניים עשר מיל באוויר.

ואז נעשה לבני ישראל נס כמו הנס של קריעת ים סוף: "ויעמדו המים היורדים מלמעלה כמו נד אחד... ויעמדו הכוהנים נשאי הארון ברית ה' בחרבה בתוך הירדן הכן וכל ישראל עוברים בחרבה" (יהושע ג). וזה שאומר הכתוב: "הים ראה וינוס" – מדוע ים סוף נקרא בפני ישראל? מכוח הקל וחומר ש"הירדן יסוב לאחור" כעבור ארבעים שנה.

הרמ"א, רבי משה איסרליש זצ"ל, התגורר בעיר קראקא שבפולין, ושמעו יצא בכל העולם. אף מרן ה"בית יוסף", שהיה מושבו בעיר צפת, היה עמו בקשרי מכתבים, ומרוב הערכתו אליו שלח לו ספר תורה מהודר. מספר התורה הזה העתיקו לספרי תורה אחרים, ולכן הכתב של האשכנזים בספר תורה נקרא "כתב בית יוסף".

ליד העיר קראקא זרם נהר גדול, ומדי שנה בשנה, ביום אידם של הנוצרים, היו הללו חוטפים ילד יהודי, ומטביעים אותו בנהר. צעקתם של היהודים גדלה עד מאוד, אך השלטונות לא עשו דבר למנוע את הפשע הנורא. בכל שנה באותו יום היו היהודים מסתגרים בבתים מרוב פחד ואימה.

יום אחד באה אל הרמ"א משלחת של יהודים נכבדים. וכשדמועות זולגות מעיניהם אמרו: "רבנו, הגיעו מים עד נפש! עוד ימים ספורים יחול יום אידם של הגויים, וכמנהגם הנורא בכל שנה עומדים הם לחטוף אחד מילדינו הרכים ולהטביעו בנהר.

אנא, רבנו, ישית לנו עצה, מה עלינו לעשות כדי להינצל מן האסון הזה". מספרים שהרמ"א ישב בתענית שלושה ימים, וכתב על קלף שמות קודש. לאחר מכן הגיע אל הנהר ואמר: "משביע אני אותך, שר שלנהר, שמעתה ואילך, אם יושלך לתוכך ילד יהודי, תפלוט אותו מיד ליבשה, ואת הרשע שביקש להטביע את הילד, תיקח במקומו".

הוסיף הרמ"א ואמר: "אני מזהיר אותך, שאם לא תעשה כדברי, תעקר ממקומך ולא תוסיף לזרום במקום זה". זמן מה לפני יום אידם חטפו הרשעים ילד יהודי, כהרגלם, וביום אידם השליכוהו למים כדי להטביעו. לתדהמתם הרבה, נפלט הילד הקטן בחזרה אל גדת הנהר, ואותו אדם שביקש להטביעו מעד, וטבע בנהר.

כך ארע במשך מספר שנים, הילד היהודי ניצל, והגוי טבע, עד שחדלו הגויים מן הפשע הנ"ל. לאחר שחלפו עשר שנים, שוב תפסו הרשעים ילד יהודי וזרקוהו לנהר, וטבע הילד במי הנהר. באו וסיפרו על כך לרמ"א, וכפי שהזהיר הרמ"א את השר של הנהר כך היה – למבוכתם הגדולה של כל גויי קראקא, סטה הנהר מנתיבו, ושוב לא זרם ליד העיר קראקא! (דורש ציון).

מדוע הצרף ה' להתנות עם הים על אבוד מצרים? ואיזה נס גדול היה באבודם? ומה כל זה קשור לקטרוג של המלאכים?

ויט משה את ידו על הים וישב הים לפניו בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים: (יד, כז)
מצינו במדרש (שמו"ר כא, ו) על הפסוק 'וישב הים לפניו בקר לאיתנו' לתנאו, שתנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים שיקרע. ומביא רבנו הזרע שמשון' זלה"ה מסקנה, שהתנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא עם הים, היה על שתי ענינים, הן על הצלת ישראל, ועל אבדת המצריים.

ולפי זה מקשה רבנו הזרע שמשון: מדוע הצרף ה' להתנות עם הים על אבוד מצרים, הרי הוא דבר שבטבע, שהרי זה מובן שהיה צריך לעשות תנאי עם הים שיהפך ליבשה להצלת ישראל, כי זה הפך טבעו, אבל להטביע המצריים, זהו טבעו של הים להטביע כל מי שבא בתוכו, ולא היה צריך להתנות עמו על כך.

ומתרץ רבנו הזרע שמשון' זלה"ה: שהנה המלאכים קטרגו בשעת קריעת ים סוף, מה שונים אלו המצריים מאלו היהודים, ומחמת קטרוגם סרב הים להטביע את המצריים בגלל הקטרוג של המלאכים, ולכן הצרף להתנות עם הים על כך, שיטביעם למרות הקטרוג.

עוד מתרץ רבנו הזרע שמשון' זלה"ה: שכאן היה נס גם באבוד מצרים, הפך טבע הים, שהרי הים הטביע את המצריים בו בשעה שבצד השני היו ישראל עדין בתוך הים ביבשה, וזה נס גדול, שמצד אחד הפך הים ליבשה בכדי להציל את ישראל, ובאותו זמן ממש הטביע את המצריים, ועל נס כזה שהוא הפך טבע הים, היה נצרך להתנות עמו על כך. (זרע שמשון' פרשתינו אות ז')

צריך לחצות את הים'

ספר הגאון רבי יהושע הלוי קלינג רבה הראשי של העיר ניס (ניצה): יום אחד מתדפקת על פתח ביתי נערה צעירה, ומספרת לי כי היא בעלת תשובה שהיתה בניו-יורק ולא מכבר בקשה את ברכתו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א למציאת שדוך מתאים. הרבי השיב לה: חז"ל אומרים על שדוך, קשה לזוג בקריעת ים סוף, לעתים צריכים לחצות את הים בשביל שדוך, גם אם זה לא קל. סעי לצרפת ופני לרב קלינג הרב הראשי של ניס. על כן, אמרה לי, הודרתי, כתתי רגלי והנה אני כאן.

נדהמתי עד מאד, ולא הבנתי מה פתאום שלחה הרבי מליובאוויטש אלי, אמרתי לה: אינני שדכן ומעולם לא עסקתי בשדוכים, אף לא פעם אחת. כשהבחנתי במבוכתה אמרתי לה: אל תביני אותי לא נכון, ראשית הנך אורחת רצויה בביתנו. שנית, עוד בעת שכהנתי כרבה הראשי של ליון נתקלתי בדברי פלא אצל הרבי מליובאוויטש, על כן מסתבר שאם הרבי שלח אותך אלי, כנראה יצא מזה משהו לבסוף, אף שלמען האמת אינני מבין כלל מה לי ולשדוך שלך, על כן מזמנת את להתארח בביתנו, ונראה אידך יפל דבר.

ממשיך הרב קלינג ומספר, כי כעבר יום התקשר אליו קרוב משפחה שאינו שומר תורה ומצוות, ואומר לו כי בנו נעשה חוזר בתשובה, וכעת יש לו בעיה של מציאת שדוך עם אחת שיכולה להתאים לו, הן מצד המשפחה ממנה הוא מגיע, והן מצד שהוא מחפש אחר שומרת תורה ומצוות המדקדקת על קלה כבחמורה. סים הגר"י קלינג את ספורו: כעת כבר הבנתי מדוע נשלחה אותה חוזרת בתשובה לביתי, מסתבר שהקשי של הזוג היה אכן בחצית הים, והשדוך קם והיה (מעשה ברבי עמ' ככג, מנחם משיב נפשי תשלו)

מספרים בשם הרה"ק בעל דברי יואל' מסאטמור זיע"א, שפרש בדרך הלצה את המאמר 'קשה זיווג של אדם בקריעת ים סוף', ואמר, כי לכאורה יש להבין מהו הקשי האמור, שהרי עינינו הרואות שרובא דאינשי מוצאים את זיווגם, אמנם לא בנקל הוא, אך סוף סוף הוא מילתא דשכיחא, ואינו יקר המציאות כמו קריעת ים סוף שארעה פעם אחת בלבד. הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, כי באמת למצא זיווג אינו קשה כל כך, אך כאשר רוצים שהיה השדוך כמו בקריעת ים סוף, שהיתה בו גם בזה הים, זיווג עם רכוש גדול, זה כבר אינו פשוט כלל וכלל. ועל אותה דרך פרש את המאמר 'קשין מוונותיו של אדם בקריעת ים סוף', כי אם רוצה אדם להתפרנס כדי צרכו, הרי זה בגדר האפשר, אך אם רצונו ב'בית הים', כפי שהיה בקריעת ים סוף, זה אכן דבר קשה ביותר. ('ספיר ויהלום')

וישם את הים לחרבה ויבקעו המים (שמות יד, בא)

כתוב במשנה באבות (ו, ב): "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף, שנאמר "גם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם", ואומר "והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת", אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה, שנאמר "וממתנה נחליאל ומנחליאל במוות".

חשבתי לרמוז בס"ד:

אדם שאכפת לו מהתורה, הוא אדם שממית עצמו על דברי תורה ככתוב: זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר יט, יד)

וישם את הים לחרבה ר"ת אוהל, ים רמוז לתורה, כי התורה משולה למים (תענית ז, א): ככתוב: הוי כל צמא לכו למים". לכן אדם ששם לפניו את עלבונה של התורה, ועוסק בה במסירות, זוכה לחדש בה חידושי תורה, וזהו 'ויבקעו המים' שמתוך המים, התורה בוקעים רעיונות ופירושים חדשים. (עורך העלון)

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֶּשֶׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיְּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם (יד, כב)

טוב, ממשיכים עוד כמה פסוקים... ושוב פעם, "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימנים ומשמאלם" (יד, כט). למה התורה כפלה את הפסוקים? אומר 'הנועם אלימלך': אל תחשוב שהליכה בתוך הים היא לבדה נס... ממש לא! גם זה שאנחנו, בני האדם הרגילים, הולכים על יבשה מוצקה... זה נס! למה? כי בבריאת העולם כתוב: "ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן" (בראשית א, ט). כל העולם כולו היה מים! מה עשה הקב"ה כדי שאנחנו, בני האדם, נוכל ללכת על אדמה מוצקה ויבשה? הוא קיבץ וריכוז את כל המים שבעולם למקום אחד, ועל ידי זה נראתה היבשה... קריעת ים סוף בבריאת העולם... על כל העולם! ולא פחות ולא יותר... מאז ועד עולם!!!

הפסוק הראשון מתאר את קריעת ים סוף כפשוטו... הים נקרע לשניים, ובני ישראל נכנסו לתוך הים, אבל הלכו על היבשה. והם הרגישו וואו! איזה נס אדיר! ללכת בים על יבש! אבל אח"כ, אחרי שהים כבר חזר לאיתנו... בני ישראל הבינו שגם כשהם הולכים במדבר על אדמה יבשה ומוצקה... זה הכל נס!

הפסוק השני מתאר את ההליכה של בני ישראל אחרי קריעת ים סוף... הם הולכים במדבר, אבל מרגישים כאילו היו להם המים חומה מימנים ומשמאלם! נו, אז היום כשאנחנו הולכים על המדרכה... נוסעים על הכביש... גרים בדירה... משחקים בגינה... זה הכל קריעת ים סוף!

בחור אחד התחתן, ואחרי 9 חודשים מול טוב... נולד בן! הוא ניגש לרב שלו ובפיו שאלה... הוא מלא ברגשות הודיה להש"ת, האם עליו לעשות סעודת מילה מצומצמת, או ברוב עם? בכל זאת הוא אברך, ויש הוצאות... שאל אותו הרב שלו: "אם הבן הזה היה נולד לך אחרי 20 שנות עקרות... טיפולים, קברי צדיקים, ברכות מרבנים... גם אז היית שואל אותי אם לעשות סעודה מצומצמת או ברוב עם?", "ודאי שלא", השיב האברך, "הייתי עושה ברוב עם... כל העם!", אז למה עכשיו לא לעשות ברוב עם?", מי צריך להודות לקב"ה יותר? זה שנולד לו בן אחרי 9 חודשים? או זה שנולד לו בן אחרי 20 שנה? אין פה בכלל שאלה... הקב"ה חסד לו 20 שנים של התמקמקות, של צער, של יגון ואנחה. "טוב להודות לה" ולזמר לשמך עליון... על מה? על מה לא? רק תתבונן... בריאות, עיניים, נשמה, תורה, אישה, ילדים, פרנסה. תודה לך ה' על הכל! זה הכל נס! זה הכל חסד! זה הכל מתנה!!! ('אפריון שלמה' גיליון 373)

זכות דברי התורה בעלון יעמדו:

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, נועה בת יעל, קרן בת רחל, לזרע בר קיימא: רווית רבקה בת אורלי, מוריה בת אורנה, מורן בת רותי. עדן שירה בת גילה. לפרנסה טובה: שגיא בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה. לרפואה שלמה: מרים בת ציפורה, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עוזיה בת שוליקה, שולה בת עוזיה.

לעילוי נשמות: ציפורה בת מורוור ז"ל, אביגיל בת מרים ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מזולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקליון לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל, אסתר בת מרים ז"ל, רות בת יוכבד ז"ל, אליעזר בן אסתר ז"ל.